

[Aage Frandsen]

delskammeret har sendt ud til sine medlemmer, er jo, at man kan gøre begge dele. Og hvad vil man betragte som værende tilfredsstillende?

Det andet er, at man siger: Jamen det er bedst, at parterne forhandler om det. Problemet i dette tilfælde er, at den ene part skal have, og den anden part skal give. Der er ikke noget at diskutere her. Derfor er der egentlig kun én løsning, og det er, at den ene part giver sig, sådan som det ligger her i forslaget, og den anden part må modtage.

Men sådan som bemærkningerne er faldet, kan vi altså konstatere, at vi må vente yderligere måske et år, inden der skal ske noget, medmindre selvfølgelig parterne finder frem til noget, der er tilfredsstillende. Men sådan som det ligger nu, er der ikke alverden, der tyder på, at medlemmerne af Handelskammeret vil føle, at de behøver at stramme sig særlig an med hensyn til paritet, fordi der ikke er en klar tilkendegivelse fra ministerens side om, at man under alle omstændigheder vil have paritet. Selv ministeren siger, at det er det, man ønsker.

Med disse bemærkninger må jeg altså konstatere, at der ikke er tilslutning til forslaget.

Jeg vil lige sige til hr. Klaus Hækkerup, at vi er enige i betragtningerne om, at det er Dansk Arbejdsgiverforening og LO-siden, der bør være repræsenteret også i disse bestyrelser, ligesom det er i de tekniske skoler, og ikke handelsstanden. Handelsstanden har andre interesser i denne forbindelse end arbejdsmarkedets parter. Men det var en sag, som kunne være løst ad anden vej også.

Klaus Hækkerup (S):

Hr. Aage Frandsen spørger, hvad vi mener med en mere tilfredsstillende løsning. Med det mener vi det, vi skrev i den betænkning, der blev afgivet om lovforslaget til erhvervsskoler, hvor der står:

»Flertallet er enige om det ønskelige i en mere ligelig repræsentation fra arbejdsgivers og arbejdstagers side i bestyrelserne (paritet)«.

Det synes jeg er rimelig klart, og jeg mener i hvert fald, at de handelsskolebestyrelser, der nu skal drøfte sagen rundt omkring i landet, bør skrive sig bag øret, at der står sådan i betænkningen.

Aage Frandsen (SF):

Der er vel ikke helt overensstemmelse med

udtrykket »mere ligelig repræsentation« og så en efterfølgende parentes, der siger »paritet«. Man burde vel i den første formulering have skrevet »lige repræsentation«, for »mere ligelig« kan vel betyde 40 pct., 30 pct. Og man kan nok få indtryk af, at det måske dækker over, at der er nogle af forligspartierne – i denne forbindelse Klaus Hækkerups – der ønsker paritet, mens der måske er nogle andre, der lægger mere vægt på ordene »mere ligelig«. Men jeg forstår hr. Klaus Hækkerup sådan, når citatet også fuldføres med ordet »paritet«, at hr. Klaus Hækkerup mener paritet og ikke kun f.eks. 40 eller 45 pct.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse med dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 5:
Forslag til folketingsbeslutning om uddannelsespladser til de 14.000 afviste ved de videregående uddannelser.

Af Rahbæk Møller (SF) m.fl.
(Fremsat 11/10 89).

Sammen med denne sag foretoges den næste på dagsordenen opførte sag, nemlig:

9) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 9:
Forslag til folketingsbeslutning om ret til praktikplads.

Af Aage Frandsen (SF) m.fl.
(Fremsat 24/10 89).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Først et par bidrag til folkeoplysningen.

Det er ikke 14.000 afviste, vi står med. Det er ca. 12.000, og det kan jo lyde som et stort tal, især hvis man forestiller sig, at de 12.000 hænger rundt omkring på gadehjørnerne og ikke ved, hvad de skal tage sig til, men det er jo ikke tilfældet. De 12.000 er under uddannelse eller i arbejde, og kun en meget lille del af dem er arbejdsløse.

Jeg synes også, det må være tilladt at gøre opmærksom på, at hvor vi i Danmark optager 3 ud af 4, optager man i Sverige kun 1 ud af 3. Det siger jeg for at mane til eftertanke hos dem, som har så travlt med at sige, at disse afvisninger bidrager til arbejdsløsheden og den generelle fortvivelse. Jeg ved ikke, om der er så meget arbejdsløshed i Sverige, og jeg skulle hilse fra den svenske regering og sige, at når man i Sverige har en meget skrap adgangsbegrænsning, så er det af hensyn til beskæftigelsen, så er det for at undgå arbejdsløshed, og det er man jo altså bedre til i Sverige end i Danmark.

Det var bare et par indledende bemærkninger, som skulle bidrage til at få denne sag ned på jorden.

Af de 12.000 afviste er det sådan, at antagelig ca. halvdelen kun ønsker en meget speciel uddannelse. Denne uddannelse søger de år efter år. De har ikke lyst til at søge noget andet, fordi de antagelig har et udmærket job eller en uddannelsesplads, og de foretrækker at fortsætte i deres nuværende situation, hvis de ikke lige kan få den plads, de helst vil have.

Denne gruppe af afviste er meget svær at gøre tilfreds – jeg ved næsten ikke, hvordan man kan gøre det.

Af hensyn til de midaldrende – og dertil vil jeg regne ordføreren for forslagsstillerne til beslutningsforslag nr. B 5 – vil jeg minde om, at der i hans ungdom under den højt besungne frie adgang kun var fri adgang til to uddannelsesinstitutioner her i Danmark, nemlig Københavns Universitet og Århus Universitet. Alle andre steder var der adgangsbegrænsning som en selvfølge. Der blev endda afvist flere dengang, end der bliver afvist nu. Og det på trods af, at det dengang kun var en lille del af befolkningen, som overhovedet havde mulighed for

at søge. For i forslagsstillerens barndom var det jo kun 5 pct. af befolkningen, der tog en adgangsgivende eksamen, nu er det 50 pct.

Så lad os slippe for den snak om, hvor godt det var dengang, der var fri adgang. Dengang blev folk afvist ved indgangen til mellemskolen, ved optagelsesprøven efter 5. klasse, og de blev afvist ved indgangen til gymnasiet, bl.a. fordi der jo kun var ganske få gymnasier her i landet og det for mange familier simpelt hen ikke var nogen realistisk mulighed at gå i gymnasiet.

Det var blot nogle betragtninger, som forhåbentlig kunne mane lidt til eftertanke.

Især vil jeg gerne understrege den med Sverige. I Sverige afviser man altså langt, langt flere end i Danmark. Skaber det arbejdsløshed i Sverige? Nej man gør det bl.a. for at undgå arbejdsløshed. Når jeg gentager det, er det, fordi det jo faktisk var grunden til, at den tidligere socialdemokratiske regering indførte adgangsbegrænsning. Jeg synes lige, det skal med, før vi nu tager den store debat og tager lommetørklæderne frem og græder over de mange afviste.

Vel er det et problem. Jeg har aldrig bestridt, at det er et problem, og jeg har aldrig bestridt, at der er nogle uddannelser, hvor også jeg meget gerne ville have penge til nogle flere pladser. Så vel er det et problem. Men der er ikke proportioner i den debat, der nu har kørt, og jeg synes, der er nogle partier, som har redet denne sag – skamredet den – langt ud over, hvad den kan bære, og langt ud over, hvad der er værdigt for et parti, der kalder sig et arbejderparti, og her tænker jeg altså ikke kun på SF, men også på Socialdemokratiet.

Der er en verden uden for seminarier og universiteter, en verden, som bladene, lærerne og folketingsmedlemmerne glemmer. Men kunne vi ikke godt i fællesskab hjælpe hinanden med – selv om vi selv udelukkende kender den verden – så at prøve at gøre især de unge, deres forældre og deres lærere opmærksom på den verden, hvor langt den største del af Danmarks unge traditionelt kommer hen, nemlig de, der tidligere tog realeksamen? Det er en verden, der består af uddannelser, som akademikerhjem ikke kender så meget til, men det betyder ikke, at den ikke er værd at komme ud i. Der er gode lønninger, og der er højere beskæftigelse end blandt mange af de fag, som universiteterne uddanner til – og mange steder også højere lønninger.

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Jeg synes, at da SF nu kalder til principdebat om sagen, vil jeg komme med nogle principielle bemærkninger. Og jeg gør det for at gøre forslagsstillerne ære, for at tage forslaget alvorligt og virkelig gå ind i kernen af debatten. Men jeg gør det ikke for at være arrogant eller afvisende.

Når man taler om de 12.000 afviste, skal man huske, at hvis de studerende beholdt de pladser, de får, ville der kun være 4.000 afviste. 8.000 af de 12.000 bliver afvist, fordi der er 8.000 andre, som har skiftet studium og altså fik en plads sidste år. Nu vil de så have en anden plads, og den har de fået, og derved har de skubbet nogle af de nytilkomne til side. Det, vi taler om, er altså i høj grad et studieskifteproblem.

De ca. 31.000 pladser, vi har, skal sammenholdes med, at der hvert år kun kommer 17.000 ud fra de danske gymnasier. Vi har altså næsten to pladser for hver studentehue. Det skal også lige med i billedet. Det er jo ikke alle hf'erne, der søger, og de fleste af HH'erne og HTX'erne kommer jo ikke ind i dette system. Så meget af problemet skyldes altså, at der desværre er for mange unge, som vælger uddannelse med skylapper på. De er blevet så velorienterede om seminarier og gymnasier, at de ikke tror, der er mulighed for andet, og de ser sig udråbt i aviserne som sociale tilfælde, hvis de ikke også selv kommer på seminarium eller gymnasium. Kunne vi ikke godt sætte det problem på dagsordenen? Det er faktisk mere relevant end det, vi drøfter i dag.

Og så er der jo noget, vi helt har glemt, og jeg indrømmer, at det ikke bidrager til at lette problemet, det forstærker det nærmest. Der er også nogle, der tager en ungdomsuddannelse på erhvervsskoler, og som derefter gerne vil videre. Der er jo andet end studenter og hf'ere her i landet. Der er også nogle, der tager faglige uddannelser og gerne vil være teknikere. Hvorfor bliver de altid glemt, når man snakker om dette her? Det er jo bare endnu et bevis på, at denne debat føres af folk, som kun kender og interesserer sig for seminarier og universiteter. Jeg vil påstå, at dette er sagens kerne.

Men som sagt har jeg ikke afvist, at det er et problem. Jeg har indrømmet, at på visse uddannelser ville jeg også gerne have nogle flere pladser. Men kunne vi ikke få det ned i de rette dimensioner, få blikket og horisonten udvidet til den mangfoldighed, vi står over for?

Og så vil jeg godt til sidst lige sige: Er det ikke dejligt, at i ungdomsuddannelserne er vi tæt på fri adgang? Der er blevet langt flere pladser på højere handelseksamen, vi har fået HTX. Der er i øvrigt også fri adgang på de danske teknika og en række andre videregående uddannelser. Der er sket store fremskridt. Man kan godt få en uddannelse i Danmark, men man kan ikke være sikker på, at man kan blive psykolog.

Frank Jensen (S):

Indledningsvis vil jeg sige, at jeg er enig med undervisningsministeren i, at der findes en verden uden for universiteterne, og det er der mange unge der også ved. De søger ind i de erhvervsfaglige grunduddannelser, og dér ved vi erfaringsmæssigt – og det skal også diskuteres under denne sags behandling – at her er der mindst lige så store om ikke endnu større problemer for de unge med at få en praktikplads, hr. minister. Så det er jo ikke sådan, at når de unge søger væk fra de videregående uddannelser, får de fær nemmere adgang til at få færdiggjort en uddannelse.

Vi lægger megen vægt på i Socialdemokratiet at fastholde det, som statsministeren gav udtryk for under sin åbningsredegørelse til Folketinget, nemlig at regeringen har en plan for etablering af 11.000 ekstra uddannelsespladser. Undervisningsministeren glemte at sige, at det var regeringens udgangspunkt, men vi håber, at undervisningsministeren vil bekræfte det her fra talerstolen senere under debatten.

Socialdemokratiet mener, at adgangsbe-grænsningen skal afskaffes hurtigst muligt. Det er urimeligt spild af menneskelige og økonomiske ressourcer, at knap hver tredje ansøger til en videregående uddannelse afvises. I en tid, hvor arbejdsløsheden nærmer sig de 300.000, er det uacceptabelt, at samfundet hvert år afskærer langt over 10.000 unge fra at påbegynde en uddannelse og i stedet sender dem ud til arbejdsløshed eller ud på arbejdsmarkedet, hvor de skubber andre ud.

De demografiske forskydninger vil betyde en faldende tilgang til de videregående uddannelser i de kommende år. Allerede i 1990 vil der være et fald på ca. 10.000 unge i alderen 18–23 år. I år 2000 er denne aldersgruppe faldet med hele 25 pct. i forhold til antallet i 1989. Den opgave, vi er stillet over for, er således at afvikle

[Frank Jensen]

den pukkel af unge, som vi har skubbet foran os i de seneste år, og sørge for, at de kommer ind og får en egentlig kompetencegivende uddannelse, som gør dem i stand til at kunne bide sig fast på arbejdsmarkedet.

Men det er klart, at en vækst i uddannelses-sektoren skal ses i sammenhæng med den politik, som Folketinget skal føre for at få mere gang i hjulene i de eksporterende og producerende erhverv, så vi også kan få løst de økonomiske problemer i Danmark. En udvidelse af optagelseskapaciteten over en årrække vil så kunne modsvares af en reduktion, når de mindre ungdomsårgange når frem til de videregående uddannelser.

De økonomiske og menneskelige omkostninger ved at udskyde en uddannelsesmæssig indsats over for de afviste unge vil være alt for store. Og vi ved, at de samfundsmæssige omkostninger også er større ved at give folk uddannelse i en langt senere alder.

Alternativet til at sikre flere uddannelsespladser er meget store samfundsmæssige udgifter til passiv overførselsindkomst. De passive penge anvendes bedre som aktive uddannelsespenge. Uddannelser har en afgørende betydning for samfundets muligheder for fremover at kunne indfri de krav, som den internationale konkurrence stiller Danmark over for.

På den baggrund fremsatte Socialdemokratiet i sidste samling forslag til folketingsbeslutning om en handlingsplan for de videregående uddannelser og forskningen, nr. B 84. Det indeholdt et konkret forslag til en gradvis afvikling af adgangsbegrænsningen over en kort årrække.

Det socialdemokratiske forslag fik en meget positiv modtagelse her i salen, og på den baggrund inddrog Socialdemokratiet oprettelsen af flere uddannelsespladser i forhandlingerne med regeringen. Desværre var det heller ikke på det område muligt at opnå en aftale.

Regeringen er på dette område faldet i cigarkassefælden og kan ikke se de tre cigarkasser, Socialministeriets, Arbejdsministeriets og Undervisningsministeriets, i en fælles indsats for at løse det store uddannelsesmæssige problem for de unge.

Vi har gang på gang dokumenteret over for undervisningsministeren og finansministeren, på baggrund af deres egne tal, at det rent faktisk er en god forretning at sætte flere unge menne-

sker i uddannelse frem for at give dem en passiv understøttelse og sende dem ud på arbejdsmarkedet i en situation, hvor der er stor ledighed. Det er en god investering for samfundet på grund af de faldende ungdomsårgange, og derfor skal vi sørge for at investere i uddannelse til dem her og nu.

Socialdemokratiet kan på baggrund af dette støtte intentionerne i SF's beslutningsforslag om oprettelse af ekstra uddannelsespladser. Vi stiller os tvivlende over for, om der kan realiseres etablering af 14.000 ekstra uddannelsespladser med den meget korte tidsfaktor, der er indbygget i forslaget. Men det kan heller ikke være afgørende for forslagsstillerne – sådan ser vi det – at tidsrammen udvides med ½-1 år.

Socialdemokratiet kan således bidrage til et hurtigt og positivt udvalgsarbejde på baggrund af SF's beslutningsforslag.

Klaus Hækkerup (S):

Jeg skal ganske kort fremføre vores holdning til beslutningsforslag nr. B 9.

Vi er enige i de intentioner, SF har lagt frem i beslutningsforslaget. Vi mener, at det er regeringen som udgangspunkt også, for regeringen og Socialdemokratiet lavede først på efteråret en aftale om at tilvejebringe flere praktikpladser. Det klarede vi i første omgang ved at frigive 100 mio. kr. af kassebeholdningen, der skulle dække behovet for praktikpladser i indeværende år, og derefter ved en principaftale om at finansiere yderligere over AER-ordningen fra 1. januar 1990.

Vi forventer at vende tilbage til de drøftelser på et eller andet tidspunkt, når hoveddrøftelserne om de store planer genoptages. Men indtil vi når dertil, og for ikke at komme ind i en periode, hvor der ikke er gjort noget, vil vi meget snart fremsætte et lovforslag, der følger den aftale op, Socialdemokratiet og regeringen indgik i august 1989.

Vi vil altså ikke kunne stemme for det forslag, som SF har fremsat. Vi vil heller ikke kunne gøre det, fordi forslaget ikke inddrager det offentlige og kommunerne. De er for svagt nævnt. Deres naturlige forpligtelse til at medvirke er slet ikke understreget i det omfang, som det burde være. Det er jo ikke engang lykkedes regeringen at komme igennem med en frivillig aftale, der skulle dække alle kommuner under ét.

[Klaus Hækkerup]

Lad mig så sige til ministeren, når han begynder at blive lidt polemisk og snakker om de partier, det kaldet sig arbejderpartier, at jeg ikke ved, om Socialdemokratiet er et arbejderparti, men vi opfatter os selv som et lønmodtagerparti, ligesom vi vel heller ikke mere opfatter Venstre som et bondeparti. Det var ikke os, der prioriterede gymnasieskolen op, da man udvidede undervisningsmulighederne i gymnasieskolen og ikke gjorde noget for de erhvervsfaglige grunduddannelser.

Det er også os, der har foreslået, at man nu tager fat på den betænkning, som blev afgivet, om at koordinere landbrugs- og efg-uddannelserne. Vi har heller ikke her set noget udspil fra regeringen, det synes jeg at jeg savner. Jeg vil godt nævne, at vi ikke er på jagt efter landbrugsskolerne. Vi har netop i det beslutningsforslag, vi har fremsat i dag, peget på muligheden af at bruge den ledige kapacitet på vores landbrugsskoler til at give en landbrugsuddannelse til en række unge, og for den sags skyld også ældre, fra Østlandene, så de kan få et landbrug, der er på højde med det danske.

Når ministeren så henviser til arbejdsløsheden i Danmark og henviser til Sverige, hvor man overhovedet ikke har nogen arbejdsløshed, vil jeg da gerne spørge ministeren: Hvis nu ministeren gik til regeringen og anbefalede en devaluering på 23 pct., som jo var forudsætningen for, at Sverige har kunnet opleve den højkonjunktur, vi har set, og jeg gik til Socialdemokratiet og anbefalede, at vi arbejdede for en løntilbageholdenhed, så vi kun havde en lønudvikling, der svarede til udlandets, så ville vi jo sagtens kunne forøge vores eksport, så ville vi jo sagtens kunne opleve en højkonjunktur i Danmark som den, man har i Sverige.

Men er det ikke regeringen, der bestemt har fastholdt, at man ikke skulle devaluere? Og er det så ikke lidt forkert, at man bare står op og henviser til Sverige?

Eva Møller (KF):

Det Konservative Folkeparti kan naturligvis tilslutte sig de hensigter, der ligger bag de to beslutningsforslag, og det tror jeg såmænd også vi kommer til at høre fra samtlige ordførere i denne sag. Man kan måske vende tilbage og med fru Birte Weiss' ord fra en tidligere sag på dagsordenen sige, at dette var de gode hensigters parade, og det oplever vi så en gang til.

Men jeg vil gerne sige, at vi vil ikke til sin tid stemme for de to beslutningsforslag. Det hænger sammen med, at vi ikke mener, at de løsningsmetoder, man anviser i forslagene, er de rette, og derfor kan vi naturligvis ikke stemme for måden at løse problemerne på, selv om vi anerkender hensigten.

På længere og på lang sigt er det selvfølgelig klart, at løsningsmodellen er, at vi fører en økonomisk politik i Danmark, som sikrer vækst og fremgang såvel i samfundet som i erhvervslivet. Vi har jo så sent som tirsdag den 7. november 1989 haft lange drøftelser af dette i Folketinget, bl.a. på baggrund af regeringens økonomiske reform, som var lagt frem, men alle ved jo også, at der ikke kunne skabes enighed om en løsning på dette punkt. Så indtil vi har fundet en langsigtet økonomisk løsning, er det klart, at der må være andre tiltag, vi tager op. Der er bestemt også områder, vi kan gøre noget på, og jeg vil navnlig understrege, at der også er områder, hvor regeringen har gjort noget og har tilkendegivet, at man også vil gøre noget fremover.

Men det, der er væsentligt for os, det er, at vi ikke må forøge de offentlige udgifter, og vi vil derfor ikke medvirke på dette felt til nogen løsning, som forøger de samlede offentlige udgifter. De løsninger, der foreslås, skal altså finansieres via omstrukturering eller for at sige det på ganske almindeligt dansk ved besparelser på andre felter i det økonomiske budget.

Om de to forslag vil jeg konkret sige, at jeg på alle områder er enig i de bemærkninger, som undervisningsministeren fremsatte, og derfor vil jeg ikke gentage dem her, men komme med nogle få supplerende bemærkninger.

Med hensyn til forslag nr. B 5, som handler om 14.000 pladser til de afviste ved de videregående uddannelser, vil jeg gerne sige, at i det finanslovsforslag, som Folketinget har til behandling i øjeblikket, ligger der et forslag om at skabe yderligere 6.000 uddannelsespladser over de næste 4 år for at gøre noget ved den pukkel. Der er også forslag til, hvordan de finansieres. Så må vi jo se, om der er nogen, der vil medvirke til finansieringen af disse pladser.

I åbningstalen taltes der helt korrekt om et ønske om at skabe 11.000 pladser. Det er, fordi vi skønner, at der er behov for mere end de 6.000 pladser, men vi kunne ikke umiddelbart finde finansieringen af dem. Men hvis der skulle være nogle partier, der på baggrund af debat-

[Eva Møller]

ten i dag har lyst til at medvirke til en finansiering, skal det ikke skorte på velvillighed fra regeringspartiernes side.

Når vi taler om at skabe yderligere uddannelsespladser, lægger vi vægt på, at de pladser, vi skaber, de uddannelsespladser, vi opretter, giver udsigt til, at der er beskæftigelse at få senere hen. Vi mener ikke, at der er fremtid i at uddanne til arbejdsløshed.

Jeg siger udtrykkelig, at der skal være udsigt til beskæftigelse. Vi har ikke planer om at styre så stramt, så vi ikke godt kan få en vis arbejdsløshed. Vi tror ikke på, at man kan spå så præcist om fremtiden.

Vi tror heller ikke på, at vi nogen sinde vil nå frem til den situation, at der aldrig vil være afviste.

Undervisningsministeren nævnte selv – og det vil jeg da gerne gentage – de kommende studerende, som har meget få uddannelsesønsker, og som det derfor ikke kan lykkes os at skaffe plads til, fordi samfundet ikke har brug for de pågældende. Det gælder også studerende, som kun vil læse ét bestemt sted i landet, selv om den pågældende uddannelse kan fås andre steder, i et vist omfang også dem, der i forvejen har én lang videregående uddannelse, hvor vi må sige, at dér har vi næppe råd til at skabe endnu én.

Og endelig kan det muligvis også – det afhænger naturligvis helt præcist af, hvilke regler vi stiller frem med hensyn til optagelseskriterier – være mennesker, som ikke opfyldte kvalifikationskravene. Jeg tænker her specielt på, at man til en række af ingeniøruddannelserne skal opfylde visse minimumskrav i matematik og fysik, og de, der ikke opfylder disse minimumskrav, regnes også for afviste, så vi vil også fortsat forbeholde os ret til i hvert fald at afvise de pågældende.

Men i første omgang vil vi altså skabe 6.000 flere pladser. Vi vil også meget gerne medvirke til en ændring af adgangsreguleringssystemet, således at det bliver mere retfærdigt og mere gennemskueligt, og vi vil endog meget gerne fortsætte regeringens effektivisering af de videregående uddannelser, således at det bliver muligt at få flere uddannelsespladser for de samme penge og dermed få uddannet flere unge.

Med hensyn til beslutningsforslag nr. B 9 om ret til praktikpladser for alle, vil vi også her – ligesom ved det foregående – gerne medvirke

til flere uddannelsespladser, men også her skal det være pladser med en fornuftig basis, og vi vil ikke skabe uddannelsespladser, som der ikke er lyst og mulighed for i de enkelte virksomheder. Vi vil altså ikke medvirke til tvang over for virksomhederne.

Forliget mellem regeringen og Socialdemokratiet, som den forrige ordfører også omtalte, fra den 15. september 1989, brugte 100 mio. kr. af AER-midlerne til at skabe flere pladser i den private sektor. Det skønnes, at der kan blive tale om i alt ca. 5.000 uddannelsespladser, opfordringen til den offentlige sektor skulle give yderligere 2.000 pladser, og det vil sige, at vi nu har klaret yderligere 7.000 pladser. Som det også blev nævnt af hr. Klaus Hækkerup for lidt siden, vil vi også gerne i de kommende år fortsætte denne linie, så vi får flere lærepladser til de unge i erhvervslivet.

Vi vil også gerne være med til at undersøge andre muligheder. Jeg tænker her specielt på en overvejelse af det, man for nogle år siden kaldte de industrielle grunduddannelser. Er det muligt at gennemføre nogle sådanne og dermed få løst endnu en del af de problemer, unge har med at få pladser?

Vi vil også gerne undersøge muligheden for ansættelse i en virksomhed, eventuelt – og bemærk her, at jeg siger eventuelt – til en indslusningsløn, som så kan kombineres med senere AMU-kurser, således at man på den måde har mulighed for at få erhvervskompetence, og vi vil gerne medvirke til en bedre koordinering ude i lokalområderne af det opsøgende arbejde med at skaffe flere uddannelsespladser. Sidst, men ikke mindst, finder vi det meget væsentligt, at der oprettes flere pladser på HHX og HTX.

Vi medvirker altså gerne til – specielt i disse år, hvor vi ved, vi har en meget stor pukkel af unge, som vil aftage i de kommende år – at løse problemet med at skaffe uddannelsespladser til alle unge. Det vil være til gavn både for samfundet og for den enkelte, men det er væsentligt for os, at de samlede offentlige udgifter ikke stiger. Vi ønsker ikke at medvirke til tvangsordninger over for virksomhederne, og endelig ønsker vi, at de uddannelsespladser, der skabes, skal være pladser med udsigt til beskæftigelse.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

[Frank Jensen]

Det er ikke, fordi jeg har ønske om at forlænge denne fredagsdebat ret meget længere, men blot et spørgsmål til fru Eva Møller fra os, der ikke sidder med ved forhandlingerne omkring finansloven.

Fru Eva Møller sagde om de 6.000 ekstra pladser, som var nævnt i finansloven, at der også var lagt op til, hvordan de skulle finansieres. Det er ikke muligt for os at se, hvordan det skal ske, ud fra det finanslovsforslag, som er til behandling, men det kan være, fru Eva Møller kan redegøre for, hvordan regeringen vil finansiere de 6.000 ekstra pladser.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Jeg skal til oplysning for hr. Frank Jensen sige, at jeg sidder heller ikke med ved de tætte forhandlinger omkring finansloven, heller ikke engang ved de mere udstrakte forhandlinger.

Men vi har tilkendegivet fra regeringens side, at vi er indstillet på at skaffe pengene ved omstruktureringer inden for undervisningsministerens område. Vi har her specielt peget på de to områder, der hedder folkeskoleområdet og Statens Uddannelsesstøtte, men har sagt, at vi også er åbne over for andre områder inden for Undervisningsministeriet.

I øvrigt vil jeg gerne se på finansloven som et samlet hele, så alle, der vil være med til at skabe et forlig, et flertal omkring finansloven, kan få indflydelse på, hvor pengene skal skaffes fra. Vi har med vilje ikke på forhånd lagt os fast på nogen ultimative løsninger for ikke at afskære nogen forligsmuligheder.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Først vil jeg lige knytte et par bemærkninger til ministerens tale, for det forekom mig, at nålen var røget i den forkerte rille.

Ministeren talte om, at vi ikke vidste, at der var en verden uden for universiteterne og seminarierne. Det var åbenbart ikke gået op for ministeren, at denne debat handler om de videregående og de faglige uddannelser. Det er rigtigt, at der er en række mellemuddannelser, som vi ikke har taget med, og det skyldes selvfølgelig, at der ikke er indlysende kapacitetsproblemer på disse uddannelser. De store kapacitetsproblemer ligger andre steder, nemlig

på praktikpladser og videregående uddannelser.

Så vil jeg sige, at der er mange grunde til ikke at være stolt af at være dansk i disse år – og den vigtigste er ikke, at landsholdet lige har tabt en fodboldkamp. Men en af de vigtigste er, at der er titusinder af unge, der ikke kan få en uddannelse, og det er bedrøveligt af mange grunde. Det sker samtidig med, at der mangler uddannede mange steder, samtidig med, at vi ved, at de mange voksne, der aldrig har fået en erhvervsuddannelse, bliver klemmt ud af arbejdsmarkedet i stort omfang i disse og de kommende år. Det sker samtidig med, at vi ved, at de små årgange er undervejs, og at vi om nogle få år vil have svært ved at fylde uddannelsespladserne, og det sker samtidig med, at vi ved, at vi i de kommende år vil opleve paradoksproblemer inden for næsten alle områder, fordi vi kommer til at mangle uddannede.

Derfor burde vi selvfølgelig sikre de mennesker, der er klar til at tage en uddannelse, en uddannelsesplads. Det er det, forslaget går ud på, og jeg skal straks sige, at der er jo sket noget, siden forslaget blev fremsat. Der er sluttet et forlig om praktikpladser, og det er jo godt nok, at der skaffes de 7.000 pladser. Der er to problemer i det: det ene er, at de 7.000 næppe opfylder behovet, det andet er, at så vidt vi er orienteret, er der kun finansiering indtil udgangen af 1989, og det står helt uklart, hvad der skal ske efter nytår.

På de videregående uddannelser er der sket det, at statsministeren i åbningstalen annoncerede 11.000 nye uddannelsespladser, og lad mig straks sige, at jeg ønsker ikke at diskutere, om det rigtige tal er de 11.000, statsministeren sagde, de 14.000, der står i forslaget, eller de 12.000, som undervisningsministeren sagde. Det væsentlige er, at der bliver skabt et antal uddannelsespladser i den størrelsesorden. Om det ene eller det andet tal er rigtigt, det er mindre væsentligt.

Og der er jo det problem, at vi slet ikke har set de uddannelsespladser. Selv om det stod i åbningstalen, har vi ikke set noget om, hvad der faktisk skal ske. Jeg forstår, at regeringen har et finansieringsproblem, fordi det er tanken, at pengene skal skaffes ved nedskæring inden for andre dele af uddannelsessystemet. Der må jeg straks sige, at det er ikke vores opfattelse. Vi mener, at der er behov for at udvide det samle-

[Rahbæk Møller]

de undervisningstilbud her i landet, ikke at indskrænke det eller at have status quo. Og hvad angår finansieringen, vil jeg henvise til vore ændringsforslag til finansloven, hvor der er afsat midler til de pågældende uddannelsespladser og er anvist finansiering ved nye indtægter eller besparelser, og at disse forslag til finansloven balancerer.

Så vil jeg lige føje til, at der er én ting, der undrer mig i ministerens indlæg. Det kunne ikke alene læses som en afstandtagen fra det ene af vore forslag, som ministeren omtalte, men også fra selve åbningstalen, for ministeren argumenterede jo voldsomt imod, at der overhovedet skulle være behov for at udvide antallet af uddannelsespladser på de videregående uddannelser. Og det undrer mig som sagt i forlængelse af, hvad statsministeren sagde, og hvad fru Eva Møller også sagde for et øjeblik siden.

Til gengæld vil jeg rose ministeren på ét punkt. Hver gang vi har diskuteret de her ting, er man hidtil kørt frem med nogle ganske enkelte uddannelser, som har en arbejdsløshed over gennemsnittet, og brugt dem som begrundelse for ikke at forøge antallet af uddannelsespladser. Jeg vil godt henvise til, at folk med en videregående uddannelse har altså en arbejdsløshedsprocent, der er lavere end faglærtets og markant lavere end ufaglærtets. Det er en helt generel regel: Jo mere grundig uddannelse, desto lavere arbejdsløshedsprocent. Det er klart, at der er afvigelser fra fag til fag, og inden for alle grupper vil der være nogle fag, som har en højere arbejdsløshedsprocent end gennemsnittet.

Men at bruge det som begrundelse for, at der ikke er brug for uddannelse, det har været ministerens argumentation hidtil. Jeg hørte den ikke i dag, og det er glad for; så får vi dog en lidt mere sober debat.

Hanne Severinsen (V):

Ja, verden ser jo unægtelig enkel ud for et oppositionsparti som SF. Man læser i avisen, at der er 14.000 unge, som er blevet afvist til videregående uddannelser. Man fremlægger så et forslag i Folketinget om, at så skal Folketinget sørge for, at der kommer 14.000 pladser.

Så enkelt er det jo altså ikke. For det første synes jeg nok, at man skal gå lidt bag om tallene, som undervisningsministeren sagde. Det er 12.000, det drejer sig om, og blandt de mange er

der altså også en del, som er blevet afvist, fordi der er 8.000, der skifter studium, og de optager nogle af de 31.000 pladser, som der rent faktisk var.

Vi må nok også se i øjnene, at der er temmelig mange – som undervisningsministeren gjorde rede for – der simpelt hen bare vil ét bestemt, og vi kan ikke alle sammen være helt sikre på, at fordi vi meget gerne vil være et eller andet, at det lige er noget, vi egner os til, og vi kan heller ikke være sikker på, at samfundet nødvendigvis kan uddanne så mange, f.eks. hvis der er tale om et modefag. Nogen form for adgangsbe-grænsning bliver vi nødt til at have.

Man kan sige, at for dem, der hele livet går og drømmer om et bestemt fag, bliver der faktisk åbnet en lille dør på klem, for med loven om åben uddannelse kan der måske blive en mulighed for at finde en anden måde at kvalificere sig på.

Men vi bliver nødt til at holde fast i, at vi må have en eller anden form for adgangsbe-grænsning. Vi har tidligere haft den på mærkelig vis. Jeg kan i hvert fald huske, at dengang jeg startede med at sende studenter ud i verden, skyndte de, der ikke kunne blive bibliotekarer, sig at læse sammenlignende litteratur, og det var egentlig ikke særlig smart, for så var det dem, vi skulle finde nye uddannelser til, fordi de havde svært ved at få job.

Jeg synes, vi skal slå fast, at der er 31.000 pladser til 17.000 i en studenterårgang, så problemet er nok løst om nogle år, men derfor må vi da alligevel indrømme, at der er et problem. Der er et pukkelpromblem, en hel del har hobet sig op fra tidligere år, hvor de er blevet afvist, eller hvor de har skiftet studium, og derfor er regeringen også indstillet på at prøve at skaffe nogle flere studiepladser, men det kræver jo unægtelig, at man også kan finde pengene.

Regeringen er indstillet på i finanslovsfor-slaget at finde penge til yderligere 6.000 pladser, og det er rigtigt, at statsministeren i sin åbnings-tale sagde, at man måske derudover kunne finde 5.000 nye pladser. Men som regering har man det lidt anderledes, end hvis man er i op-position og som SF ikke har nogen indflydelse på, hvordan tingene fungerer. Vi bliver nødt til at skaffe pengene; derfor arbejder vi selvfølgelig videre i regeringen med at finde pengene, og vi prøver også at finde nogle nye uddannelses-pladser på områder, hvor der er gode beskæfti-

[Hanne Severinsen]

gelsesmuligheder. Samtidig prøver vi at finde en lidt lempeligere adgangsbegrænsning eller i hvert fald en mere retfærdig måde at fordele de eksisterende pladser på, også således at vi får nogle færre studieskift.

Vi må håbe, at vi når frem til en situation, hvor vi får nogle flere uddannelsespladser og får løst pukkelproblemet, men jeg synes nok, at bare fordi man har læst, at der mangler 14.000 pladser, kan man ikke straks skaffe yderligere 14.000 pladser; så nemt går det altså ikke.

Så vil jeg sige til hr. Klaus Hækkerup, at det var en meget interessant bemærkning om, hvordan vi kunne skaffe orden på økonomien. Jeg var ikke klar over, at det var det, der var Socialdemokratiets politik, at problemet skulle løses ved en meget stram indkomstpolitik. Jeg vil da sige, at hvis det er sådan, at man kun kan føre indkomstpolitik, når man har devalueret, så er det egentlig lidt ærgerligt, for så kunne man lige så godt lade være med at devaluere og i stedet føre en stram indkomstpolitik.

Specielt synes jeg, det kunne være dejligt, hvis vi kunne få den form for ungdomsløn eller indslusningsløn, der er blevet talt så meget om, for så var der nemlig en hel del, som kom i beskæftigelse.

Inge Dahl-Sørensen (V):

Vedrørende beslutningsforslag nr. B 9 om ret til praktikplads vil jeg gerne sige, at vi alle har et medansvar for, at der er praktikpladser til vores unge. Vi er forældre på tværs af partiskellene, og det er et meget alvorligt problem, at unge mennesker efter endt skolegang ikke kan få en praktikplads, så de kan komme i gang med et arbejde.

Det må der gøres noget ved, og det bliver der også. Regeringen har indgået et forlig med Socialdemokratiet, der giver 100 mio. kr. ekstra til tilskud til praktikpladser. Det skulle kunne skabe ca. 5.000 flere pladser, et godt skridt i den rigtige retning.

SF har ret i, at det alene ikke løser problemerne, og netop derfor har undervisningsministeren iværksat en hel række initiativer. Men det må understreges, at det hele forudsætter, at arbejdsgiverne vil spille med. De har et medansvar, og med de nye tilskudsordninger skulle de nok kunne bære dette ansvar.

SF vil med sit beslutningsforslag søge at sikre, at alle unge skal have garanti for en praktik-

plads. Det er umuligt at give en sådan garanti uden en vis brug af tvang, hvilket jeg på Venstres vegne absolut ikke kan støtte.

Derudover finder jeg, at SF's forslag bliver endog meget dyrt. Jeg tror, de penge, som skulle bruges til at finansiere SF's forslag, ville kunne bruges på en bedre måde andre steder.

Derfor skal jeg på Venstres vegne afvise beslutningsforslagene.

Pia Dahl (FP):

Både undervisningsministeren og den konservative ordfører, fru Eva Møller, holdt nogle meget fornuftige ordførertaler. Jeg er glad for at opleve, at Fremskridtspartiet nu heller ikke på dette punkt står alene med de synspunkter, vi har haft siden 1972-73.

Hvad angår begge forslagene her, vil jeg da ikke lægge skjul på, at Fremskridtspartiet finder dem en smule poppede.

Ministeren nævnte, at 3 ud af 4 ansøgere optages på de videregående uddannelser. Det synes jeg er meget flot. Det eneste, jeg manglede i ministerens tale, var så, at han havde sagt, at det faktisk er alt for mange. 15 pct. af en gymnasieårgang må være alt rigeligt til at fortsætte i de videregående uddannelser.

Vi ved også nu, at når vi taler om adgangsbe- grænsning, har ministeren nogle gode tanker, som også er meget fremskridtsvenlige. Men man kunne også godt udvide det og sige – som mange ordførere har været inde på – at vi ikke skal uddanne til arbejdsløshed. Det mener vi bestemt ikke i Fremskridtspartiet at man skal, men så må vi gøre noget ved det og oprette nye eller udvide eksisterende uddannelsespladser, hvor der er behov for det.

Vi kunne også sige: Har vi brug for alle de luksusuddannelser, f.eks. i serbokroatisk, og hvad der ellers kan findes af morsomme ting på universiteterne? Fremskridtspartiet vil nok igen fremsætte forslag om, at man som en start, for at få penge til nogle andre uddannelser, i hvert fald kunne nedlægge den slags overflødi- ge fag.

Nu nævnte ministeren også, at vi ikke alle sammen kan blive psykologer – det ville da nok være meget rart, hvis vi alle sammen blev ud- dannet som psykologer, vi kunne måske få et glimrende samfund på den måde, men det har vi desværre ikke råd til.

[Pia Dahl]

Det er, som om både Socialdemokratiet og SF fuldstændig glemmer, at der er nogle, der skal tjene pengene til alle disse lyksaligheder. Så mit forslag til Socialdemokratiet og SF – og til regeringen for så vidt også – må være, at vi skaber nogle tålelige vilkår for vort erhvervsliv, for på anden måde kan vi altså ikke uddanne vores unge mennesker.

Vi er i Fremskridtspartiet enige i, at vore unge mennesker skal uddannes – ikke nødvendigvis i en videregående uddannelse, tværtimod, men da også til håndværk og alt muligt andet.

Det samme er jeg nødt til at understrege, når det gælder beslutningsforslag nr. B 9, hvor SF skriver, at arbejdsgiverne skal bare betale. Der må da være en grænse for, hvad vi kan pålægge arbejdsgiverne at betale for.

Fremskridtspartiet vil gerne sige, at vi ville finde det pragtfuldt, hvis erhvervslivet, hvis arbejdsgiverne havde råd til selv at tilrettelægge deres uddannelser, selv betale og selv vælge de elever, de gerne ville have, men det har de desværre ikke råd til. De gamle partier – dér indbefatter jeg også regeringspartierne, men også Socialdemokratiet – skal nok takke sig selv for, at vi er i den situation, vi er i i dag.

Som man vel kan forstå, synes vi ikke godt om disse forslag og vil stemme imod dem.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Det er fru Pia Dahls bemærkning om, at vi burde nedlægge serbokroatisk, som kaldte mig herop. Nu skal jeg helt unklare det kulturelle aspekt, for det tror jeg ikke fru Pia Dahl kan forstå, så jeg vil alene henholde mig til det kommercielle og henvise til, at det faktisk er erhvervslivets oplevelse, at det i stigende grad har brug for viden om sprog og om andre landes kulturer. Det er en stor hæmsko i dag, at folk har troet, det var nok, at vi danskere kunne engelsk, så kunne vi klare os i hele verden. Der er allerede på nogle områder opstået køproblemer. Det er der endnu ikke, mig bekendt, hvad angår serbokroatisk. Men vi ved jo alle, at der er en udvikling i gang i hele Østeuropa, så i tid og evighed at afskrive Jugoslavien som et land, som vi overhovedet ikke behøver at have nogen form for samkvem med handelsmæssigt og på anden måde, ville være meget lidt hensigtsmæssigt.

Jeg er ganske sikker på, at hvis fru Pia Dahl spurgte rundt omkring i det erhvervsliv, hun somme tider påberåber sig at repræsentere, ville de kraftigt advarede hende imod den slags tanker dér.

(Kort bemærkning).

Pia Dahl (FP):

Jeg skal gøre det meget kort og sige, at jeg vil da gerne give hr. Rahbæk Møller ret i, at det er vigtigt, at man kan sprog, men jeg mener ikke, at man for at kunne klare sig i England behøver at have læst engelsk i 7 år på universitetet. Hvis man skal gøre sig gældende f.eks. i Jugoslavien, behøver man vel heller ikke være 7 år om at lære det pågældende sprog eller kulturen at kende.

Marianne Jelved (RV):

Med det, der sker i verden og ikke mindst i Østeuropa, kan det være, der bliver endnu mere brug for serbokroatisk.

Der er ingen tvivl om, at de to beslutningsforslag, som SF har fremsat, og som vi behandler i dag, beskriver nogle alvorlige problemer. De er alvorlige både af menneskelige grunde og af samfundsmæssige grunde.

Der skal heller ikke være nogen tvivl om, at Det Radikale Venstre vil arbejde på og allerede arbejder kraftigt på at få løst også disse problemer. De indgår, som enhver ved, i de forhandlinger, som regeringen fører med Socialdemokratiet – og jeg understreger: fører, i nutid, for jeg mener kun, at forhandlingerne er afbrudt, og vi skal også have løst disse problemer.

Tingene hænger sammen, og derfor skal dette også ses i sammenhæng med alle de andre elementer, der indgår i Socialdemokratiets beslutningsforslag, som vi behandlede den 7. november, og i regeringens økonomiske reform.

Noget af det, der er vigtigt, er at gøre sig klart, at dette løser man ikke kun ved at lave mærkelige manøvrer eller beslutninger herinde, men baggrunden for en løsning er bl.a., at man skal skaffe bedre forhold for erhvervslivet, så det bliver muligt at etablere flere lære- og praktikpladser.

Der er allerede, som det har været nævnt, indgået aftale om et anseeligt antal pladser, så det skal jeg ikke komme mere ind på.

Om de videregående uddannelser har regeringen faktisk en plan til løsning af problemet, vi mangler bare nogle aftalepartnere.

[Marianne Jelved]

Jeg vil lige sige, at noget af det selvfølgelig også drejer sig om økonomi, og at Det Radikale Venstre er grundlæggende imod den tankegang, som fremgår af SF's beslutningsforslag om lære- og praktikpladser, nemlig at erhvervs-livet skal kunne betale sig fra det ansvar, som de har – medansvar i hvert fald – for at uddanne vores unge. Det synes jeg er problemet ved den model, SF nævner.

Omkring finansieringen af de videregående uddannelser har Socialdemokratiet gentagne gange anvist en finansieringsmodel, som i Socialdemokratiets egne kredse kaldes fortrængningseffekten. Jeg har selvfølgelig spekuleret på, hvorvidt man kan bruge den, for den lyder smart og nem. Det, der har fået mig til at sætte et stort spørgsmål ved, hvor nem og hvor smart den i virkelighedens verden er, er dels finansministerens mange notater og beskrivelser af netop den problemstilling, hvor finansministeren viser, at en relativt lille del nok kan finansieres via fortrængningseffekten, for at bruge det begreb, men bestemt ikke i det omfang, Socialdemokratiet lægger op til.

Så skal man selvfølgelig også være kritisk over for – jeg havde nær sagt – ens egne ministre, og derfor har jeg spekuleret over, hvordan i alverden det kan være, at Socialdemokratiet ikke fik denne udmærkede idé inden september 1982 og brugte den til at løse problemerne, som jo også var der dengang.

Så vidt jeg husker, var der nogle, der forsøgte at få ideen igennem i 1979 eller 1978 – det var i forbindelse med daginstitutioner og ledige pædagoger – og så vidt jeg husker, var det den daværende socialdemokratiske finansminister, der afviste anvendelsen af fortrængningseffekten. Jeg understreger, at det kun er, så vidt jeg husker – jeg vil gerne bore mere i det, og det kunne man så gøre i et eventuelt udvalgsarbejde.

Tingene er ikke gratis. Vi henviser med stor omhu til Sverige, den ene ordfører efter den anden, endog også ministeren, men jeg har hæftet mig ved, at man finder de ting i Sverige, som passer i ens argumentation lige netop i den sag, man står og forsvarer på talerstolen. Hvis Socialdemokratiet bruger Sverige som model, synes jeg også, de skal bruge modellen hele vejen. Nu ved jeg godt, det ikke var tilfældet i dag, men at det var en reaktion på ministerens svar.

Der er mange gode ideer at hente i Sverige, men det kan ikke nytte noget, vi henter dem enkeltvis og ikke ser dem i den sammenhæng, som de dog indgår i i Sverige, og dér tænker jeg bl.a. på Sveriges arbejdsmarkedspolitik, som er temmelig meget anderledes end den danske.

Jeg tror, regeringen er dybt interesseret i at få overført den arbejdsmarkedspolitik, de har i Sverige, til danske forhold, og det var måske en start i de videre forhandlinger.

(Kort bemærkning).

Klaus Hækkerup (S):

Det er et spørgsmål til fru Marianne Jelved. Hun siger, at Det Radikale Venstre er imod, at erhvervs-livet kan betale sig fra deres forpligtelse til at oprette praktikpladser.

Jeg vil gerne spørge: Hvordan ønsker Det Radikale Venstre så at fastholde erhvervs-livet på deres forpligtelse?

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Nu skal det ikke gå hen og udvikle sig til et historisk studium, men fru Marianne Jelved stillede et konkret spørgsmål om, hvorfor den tidligere socialdemokratiske finansminister i 1981–82 ikke ønskede at anvende fortrængning som baggrund for løsning af uddannelsesmæssige problemer.

Det gjorde vi rent faktisk, fru Marianne Jelved. I ungdomsgarantiforslaget, som den daværende socialdemokratiske regering havde til debat i Folketinget, og som delvis blev gennemført, var fortrængningseffekten en del af finansieringsgrundlaget for oprettelsen af den ungdomsgaranti, som den socialdemokratiske regering ønskede.

Men nu skal vi også se på det, fru Marianne Jelved siger, som noget positivt. Det positive er, at jeg kunne forstå på fru Marianne Jelved, at fru Marianne Jelved har fået tilsagn fra finansministeren om, at vi nu kunne inddrage fortrængningseffekten i hvert fald til en del af finansieringen af løsningen af uddannelseskapa-citetsproblemet, og det vil vi meget, meget gerne høre mere om, det vil vi meget gerne bidrage til, så vi i fællesskab kunne finde frem til den øvrige del af finansieringen.

Vi har nemlig stødt panden totalt mod en afvisning fra den daværende finansminister, men

[Frank Jensen]

regeringen har siden skiftet finansminister, så det kan være, der er kommet nye meldinger på dette punkt.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Først til hr. Klaus Hækkerup. Det er klart, at erhvervslivet skal bidrage til at finansiere lære- og praktikpladserne. Det, jeg ikke bryder mig om i SF's forslag, er – sådan som jeg læser det – at erhvervslivet skal betale mere, end de gør nu. Og de, der så tager lære- og praktikelever, får nogle ekstra tilskud. Deri ligger der – sådan som jeg læser det – et incitament til, at nogle virksomheder kan sige, de hellere vil betale det dér ekstra end at tage en praktikelev og dermed ligesom betale sig fra ansvaret.

Lad os drøfte det. Jeg siger bare, at sådan som jeg læser beslutningsforslaget fra SF, ser jeg det på den måde, og den metode, at man skal kunne betale sig fra sit medansvar, bryder jeg mig ikke om. Men vi er parat til at drøfte det fordomsfrit.

Til hr. Frank Jensen vil jeg sige: Jeg lyttede meget til, hvad der blev sagt, at den tidligere socialdemokratiske finansminister havde brugt fortrængningseffekten til delvis finansiering, men altså ikke til fuld finansiering. Det, Socialdemokratiet nu foreslår, er, at fortrængningseffekten kan finansiere totalt. Det mener jeg er alt for stor en del af det.

I øvrigt er der ingen tvivl om, at hvis vi mødes ved forhandlingsbordet – vi kan jo stå her og blive enige – så kunne vi også finde løsninger på dette. Og der er forberedelser i gang i regeringen til forhandling om disse ting, og der er også beregninger på, hvor langt regeringen mener man kan bruge den tankegang, der ligger i fortrængningseffekten, som Socialdemokratiet taler om. Det kan vi jo ikke forhandle på dette sted, men blot give tilsagn om, at vi gerne vil medvirke.

Bente Juncker (CD):

Da vores ordfører desværre ikke kan være til stede i dag, skal jeg knytte et par bemærkninger til forslaget.

Hvad angår SFs forslag om ret til en praktikplads, vil jeg sige, at vi er meget enige i de intentioner, der ligger i det. Når vi når til finansieringen af det, er jeg straks mere i tvivl. Vi bryder os ikke om at pålægge erhvervslivet yderligere ud-

gifter. Men jeg må også sige, at jeg synes, det er en klar forpligtelse for regeringen, men også for Socialdemokratiet, at man kommer lidt videre end ud over det forlig, som jeg har forstået man har stået og omtalt i dag, på omkring 100 mio. kr.

Et sådant forlig er kun et slag i bolledejen, og jeg synes, de to store blokke skulle sætte sig sammen. CD vil gerne stemme for et forslag, der giver nogle yderligere muligheder, bare finansieringen er i orden.

Hvad angår de 12.000 eller 14.000 afviste på de videregående uddannelser, er jeg meget enig i, at vi skal prøve at få nogle flere ind. Jeg synes måske ikke, at 12.000 eller 14.000 er lykketallet her, men jeg har sagt til regeringen under finanslovsforhandlingerne, at jeg synes, man skulle prøve at lave et ekstra indtag i januar-februar måned, prøve at gøre det lidt forskudt på en eller anden måde, og det mener jeg stadig vi skulle forsøge.

Jeg har i dag hørt Det Radikale Venstre sige, at regeringen har en plan. Så håber jeg ikke, det bliver ligesom Olsenbandens plan, hvor det hele går op i røg.

Jeg vil gerne sige, at vi selvfølgelig ikke kan være med til ubetinget at støtte dette forslag, men jeg har ikke opgivet håbet om, at regeringen og Socialdemokratiet og de partier, der forhandler om finansloven, sætter sig ned og søger for at få sluset nogle andre ud.

Lysholm Christensen (KRF):

Det er unægtelig vanskelig at tilføje debatten noget nyt nu. Dels har den kørt mange gange her i salen, i samråd, i den offentlige debat, og jeg ved ikke hvor. Men når problemet og debatten kan fortsætte, så er det jo selvfølgelig, fordi der er et reelt problem her. Ellers var den forstummet for længe siden.

Der er for mange, der ikke har en uddannelsesplads, vi har for mange unge, der ikke har et job, og vi har for mange, der kører passivt på sociale ydelser. Så der er virkelig et problem.

Dog må jeg sige til SF, at i Kristeligt Folkeparti tror vi ikke på den løsning, man her har skitseret. Vi tror, den er for dyr, og grundlæggende tror vi heller ikke på, at man kan løse problemet på denne måde.

Jeg skal ikke gå nærmere ind i det, men blot hæfte mig ved, at jeg alligevel synes, der er kommet noget ud af denne debat. Jeg har siddet

[Lysholm Christensen]

og lyttet og lagt mærke til, at ministeren indledningsvis sagde, at han gerne ville være med til at skaffe nogle pladser på visse områder, blot vi kan finde pengene.

Senere hører vi, at regeringen har en plan. Socialdemokratiet har også tilbudt deres hjælp. Jeg synes, det tegner til, at der er et flertal for at gøre noget ved dette i forbindelse med finanslovsforhandlingerne. Jeg ved ikke, hvordan det skal fungere, men jeg synes alligevel, at vi må notere os alle de positive signaler, der er.

Det bliver sikkert ikke en løsning, som vil snige sig op på de store tal, der er foreslået i SF's forslag her, men jeg vil også være meget tilfreds, hvis vi kan finde en mindre løsning. Og det skal ikke mangle på velvilje og samarbejde fra Kristeligt Folkepartis side. Vi vil godt være med til at finde nogle penge i forbindelse med vores forhandlinger om finansloven.

Så lad mig slutte med disse positive signaler i håb om, at det kan føre til en fornuftig løsning.

Aage Frandsen (SF):

Jeg vil gerne på forslagsstillernes vegne takke for velviljen omkring emnet. Man talte pænt om intentioner og lignende, men når det drejede sig om de konkrete ting, kneb det nok lidt mere.

Ministeren understregede, at ministeren ikke sagde det, han sagde, for at være arrogant eller afvisende. Jeg ved ikke, hvorfor ministeren synes, det var nødvendigt at sige, at det ikke var for at være arrogant og afvisende. Jamen hr. minister, vi synes da slet ikke, at ministeren er arrogant, slet, slet ikke, selv om ministeren altså for det første helt glemte, at det er to forslag, vi behandler i dag.

I den tale, ministeren holdt, sagde ministeren, at der er nogle partier – det gik specielt på SF, men også på Socialdemokratiet – der hele tiden taler om de videregående uddannelser. Men ministeren ved jo godt, at vi også taler om alle de andre problemer. Det er ikke lang tid siden, at vi havde en forespørgselsdebat herinde, hvor der var et dagsordensforslag, som gik på uddannelser. I dette dagsordensforslag siger vi bl.a., at vi skal øge uddannelseskapaciteten for de korttidsuddannede, at alle praktikelever skal have en praktikplads, at uddannelseskapaciteten på AMU-centrene skal øges, at efteruddannelseskapaciteten skal øges, og at der skal påbegyndes en job- og uddannelsesstilbudsordning for kontanthjælpsmodtagere.

Det handler da ikke om universitetet. Derfor er det altså lidt trivielt at høre på, og af hensyn til folkeoplysningen er det altså vigtigt at sige, at vi ikke specielt taler om videregående uddannelser. Nu har vi endda i dag sørget for, at begge forslag lå der, så vi ikke kunne beskyldes for det, men alligevel lykkedes det ministeren at fremstille det, som om vi hele tiden tænker på universiteterne.

Så for igen at bidrage til folkeoplysningen og til ministerens forståelse vil jeg gerne sige, at vi ikke har talt for, at man skulle lukke op for alle videregående uddannelser. Hvis ministeren ser i bemærkningerne, vil ministeren se, at vi tilfældigvis har tænkt på et studium, som åbenbart står ministerens hjerte nær, nemlig psykologistudiet, hvor ministeren sagde: Ikke alle skal være psykologer, vel?

Nej, det skriver vi sandelig også. Vi skriver, at der skal oprettes nye pladser – i alt 42. Og så skriver vi videre: »Da i alt 791 havde psykologi som første prioritet, vil der fortsat være en adgangsbegrænsning her.«

Og når det drejer sig om journalistuddannelsen og bibliotekaruddannelsen, skriver vi sandelig også, at der her ikke vil være mulighed for at ophæve adgangsbegrænsningen. Det gælder også sundhedsuddannelserne, de lange sundhedsuddannelser. Jeg synes alligevel, ministeren burde have kvitteret for, at vi ikke siger, vi skal indføre det, som var gældende for universiteterne, dengang vi – og det gælder både forslagsstillerne og ministeren – befandt os på de videregående uddannelser.

Dette synes jeg skal siges, både af hensyn til ministerens udtalelser ude i den store verden og af hensyn til folkeoplysningen.

Når vi nu taler om videregående uddannelser, så vil jeg også, som hr. Klaus Hækkerup gjorde det, minde ministeren om, at det var ministeren, der lavede en gymnasireform, hvor man øgede timetallet for gymnasieelever med to om ugen. Samtidig med, at det blev indført, tog man to timer fra efg-eleverne. Det var ministerens forslag, og det blev vedtaget uden Socialdemokratiets og SF's tilslutning, så det er altså lidt forkert at beskyldes os for, at vi kun tænker på de videregående uddannelser og gymnasiet.

Så til forslaget om praktikpladserne. Jeg vil gerne understrege, at der ligger jo intet heri med tvang, intet.

[Aage Frandsen]

Jeg ved ikke rigtig, hvad det er for en ordning, fru Marianne Jelved forestiller sig, for man skulle ikke kunne betale sig fra det. Hvad er det så, vi skal finde ud af? Altså hvordan skal vi så løse det?

Vi har den mulighed at tvinge arbejdsgiverne, og den tror vi ikke på; så liberale er vi. Den anden mulighed er at bruge det, som vi kalder gulerod-og-pisk-princippet: at man tvinger dem indirekte ved økonomien, men man tvinger dem ikke til at tage en elev, og eleven kommer ikke i den uheldige situation, at man får en praktikplads, hvor arbejdsgiveren ikke vil have vedkommende. Jeg ved ikke, om der er en tredje mulighed, og hvis den er der, så synes jeg, det var interessant at få den frem.

Og jeg har egentlig også forstået, at det, som Socialdemokratiet og regeringen er blevet enige om, må indebære, at man skal betale fra arbejdsgiversiden mere til Elevrefusionsfonden, og at disse penge kan bruges til, at praktikeleverne bliver billigere. Ellers kan jeg ikke forstå teksten. Men ministeren må jo kunne bekræfte, at det er ikke, fordi vi er uenige i tankegangen i forslaget. Så kan man være uenig i øvrigt.

Og så det med, at det er dyrt. Det var fru Inge Dahl-Sørensen, der sagde det. Det er svært at sige, hvor dyrt det er, men det vil være lige så dyrt for arbejdsgiverne totalt, hvis de tog eleverne uden nogen som helst særordning. Det er den samme pris. Og derfor: Hvis man siger, at det her er for dyrt, så må det betyde, at der er nogle elever, der ikke skal have plads. Ellers hænger det ikke sammen, fordi regnestykket er lavet ud fra, at vi vil prøve på at påvirke markedsmekanismen, sådan at det bliver billigere at tage en elev. Men hvis arbejdsgiverne tager dem helt frivilligt, så bliver det nøjagtig den samme pris, for så skal de jo også betale for dem. Så det regnestykke må altså betyde, at der er nogle elever, man ikke vil give plads.

Så siger man, at man ikke kan sikre alle plads. Nej, men det er noget underligt noget, for det er det samme som at sige til unge, der starter en uddannelse: I kan ikke være sikre på, at I gennemfører den, selv om I er dygtige og gode. Vi kan bare ikke sørge for, at når I har gennemført første år, så kan I gå videre.

Det er underligt, hvorfor de, der har valgt en faglig uddannelse, som alle sammen står vort hjerte nær, ikke skal have den sikkerhed. Så det er også derfor, vi har sagt, at det godt kan være,

at det private arbejdsmarked ikke kan tage dem alle sammen, og derfor er der den mulighed, som allerede ligger i loven i dag, at man benytter sig af erhvervsskoler.

Så til hr. Klaus Hækkerup, der sagde, at Socialdemokratiet selv vil komme med et forslag. Det er selvfølgelig udmærket, at der kommer mange forslag, men jeg forstod, at hr. Klaus Hækkerup sådan set også var enig i tankegangen, men det offentlige skulle være mere med. Det kan da ikke betyde, at det, der ligger her, er forkert, men der skal åbenbart noget mere med. Så jeg har lidt svært ved at forstå, hvorfor det er nødvendigt at sige, at så kan man ikke stemme for forslaget. Nu kommer det ikke til afstemning foreløbig, men jeg har lidt svært ved at forstå, at alene det, at man ikke har det hele med, skulle give baggrund for, at man ikke kan stemme for forslaget.

Så vil jeg sige til den dér diskussion, der har været om Sverige, som jeg giver fru Marianne Jelved ret i altid inddrages, når det passer ind i ens argumentation, at jeg erkender da, at der er en sammenhæng mellem arbejdsmarkedspolitikken i Sverige og deres uddannelsespolitik. Og jeg vedkender mig da gerne, at der er dele af deres arbejdsmarkedspolitik, som i forhold til de traditioner, vi har i Danmark, er lidt fremmede.

Men den del af det, hvor man helt automatisk kobler arbejdsløshedssituationen sammen med uddannelse, er helt væsentlig. Jeg vil finde det vigtigt, hvis man kunne finde en ordning, der indebar, at man godt kunne se på, at arbejdsløshedslovgivningen blev ændret for at fremme uddannelsespolitikken. Det ville være helt naturligt for os.

Det er rigtigt, at Sverige kan drages frem, sådan som det passer til enhver tid, men man må nok sige, at hvis man ser på den uddannelsesindsats, der udøves i Sverige – selv om de har en skrappe adgangsbegrænsning – så er uddannelsesindsatsen på det område, som ministeren taler så tit om at de andre ikke taler om, nemlig de faglige uddannelser, høj. Det er ikke specielt videregående uddannelser, men netop når det drejer sig om efteruddannelse, og når det drejer sig om de faglige uddannelser, er kapaciteten i Sverige højere, end den er i Danmark. Det kan godt være, at det for de videregående uddannelser ikke er tilfældet.

[Aage Frandsen]

Med de bemærkninger vil jeg sige, at vi konstaterer, at der er tilslutning til intentionerne i forslaget. Og med hensyn til de videregående uddannelser kan vi konstatere, at alle siger, der skal skaffes flere pladser. Selv statsministeren har jo sagt det, og det er jo ikke uvæsentligt, at statsministeren siger det. Og vi er da også glade for, at statsministeren har et tal, der ligger i overkanten af det, undervisningsministeren har.

Alle taler også om, at der skal skabes praktikpladser til alle, og af de modeller, der er lagt frem, afviser man den med tvang. Den har vi også selv afvist. Tilsyneladende er der altså kun én model, der minder meget om vores model, og derfor er det altså lidt svært, at man så ikke kan finde ud af en løsning.

Det virker ret så fantastisk, at det fra Fremskridtspartiets side skal betegnes som poppet, når man kommer med sådan nogle forslag i Folketinget. Fremskridtspartiet taler om andres forslag som værende poppede. Det virker lidt overraskende, men måske ikke, når det er Fremskridtspartiet.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne gentage, hvad regeringspartiernes ordførere har sagt, at regeringen ønsker, at der over nogle år oprettes i alt 11.000 ekstra uddannelsespladser, dvs. 2.000-3.000 ekstra hvert år, så at der alt i alt kommer 11.000 flere igennem de videregående uddannelser i løbet af de 5 år. Det er vores eget mål.

Og jeg skal ikke skjule, at det også er tænkt som et tilbud til de partier, som har været med til at sætte dette problem på dagsordenen. Vi synes, det er et godt tilbud. Men vi har selvfølgelig måttet føje til, at pengene skal findes. Og da den socialdemokratiske regering, som vi afløste i sin tid, jo ikke selv opererede med fuld fortrængning og fuld finansiering med sparede dagpenge osv., så kan Socialdemokratiet altså ikke forlange, at den nuværende regering skal gøre det. Jeg kan helt tilslutte mig fru Marianne Jelveds ræsonnementer i den henseende.

Hr. Rahbæk Møller beskrev en lovmæssighed, der lyder noget i retning af: Jo lavere uddannelse, jo større arbejdsløshed. Det er ikke rigtigt. Det er kun rigtigt i et vist omfang. Når man kommer hen på den anden side af 25 år, og når man har gået en 5-6 år på et universitet, så

indtræder der en anden lov, nemlig: Jo længere tid man fortsætter på universitetet, jo ringere er mulighederne for at få job.

I masser af tilfælde har hr. Rahbæk Møller altså ret. Men man kan ikke bruge denne lovmæssighed til at begrunde en hvilken som helst ekspansion i de videregående uddannelser. Det er det, jeg vil advare imod. På masser af områder har vi nået det punkt, hvor ekstra ressourcer og ekstra uddannelsesår skaber mere arbejdsløshed end beskæftigelse.

Og det var faktisk derfor, adgangsbegrænsningen blev indført i sin tid. Den tidligere regering imødeså, at nu nærmede man sig det punkt, hvor øget gennemstrømning af studerende og kandidater ville være mere til skade end til gavn for beskæftigelsen, og hvor ressourcerne hellere måtte sættes ind andre steder i uddannelsessektoren, hvis man skulle gavne beskæftigelsen.

Jeg vil i øvrigt gerne kvittere for det, som hr. Aage Frandsen her sagde. Der ligger en erkendelse hos SF af, at man ikke skal lave fri adgang alle steder. Det vil jeg gerne takke for.

Jeg vil også takke for erkendelsen af, at det koster noget at lave uddannelsespladser. Det kan man jo se af SF's økonomiske beregninger. Og dem vil jeg gerne anbefale Socialdemokratiet at studere. For her er der da i hvert fald et parti, som erkender, at det koster noget. Og det synes jeg også Socialdemokratiet skulle gøre.

Så vil jeg gerne beklage, at jeg på grund af uopmærksomhed ikke var klar over, at det sidste forslag også er til behandling under denne debat, og derfor vil jeg godt knytte nogle få bemærkninger til dette forslag.

Når det gælder dette forslag, kan jeg ikke godkende SF's udgiftsberegninger. Man siger, at det kun vil koste ca. 1 mia. kr. Vi mener i Undervisningsministeriet, at det nærmere vil koste 6-7 mia. kr., hvis der var fuld lønrefusion. Det kan være, vi har misforstået det, og så skal jeg gerne korrigere beregningen. Men det er altså uendelig kostbart at gå ind på det, som SF her er inde på: at sikre plads til alle, skolepraktik osv. og løn under skoleophold. Det er uendelig kostbart.

Jeg vil gerne erkende, at der i det sidste forslag på dagsordenen naturligvis ligger et signal fra SF om, at man er ganske klar over, at der er andet end videregående uddannelser. Men min bemærkning om, at man talte for meget om uni-

[Undervisnings- og forskningsministeren]

versiteter og seminarier, skulle ses på baggrund af den offentlige debat, der har været, hvor man jo har talt langt, langt mere om det, man kalder de 14.000 afviste, som er 12.000 afviste. Jeg tør vædde på, at det har fyldt 10 gange så mange spaltecentimeter i aviserne som det langt større problem, som er mangelen på lære- og praktikpladser. Og jeg nævnte jo også som eksempel, at man har talt så meget om pladserne på seminarierne og på universiteterne, at man har glemt teknikeruddannelserne. Så vidt jeg ved, er det mig, der har ført teknikeruddannelserne ind i billedet og har sagt: Der mangler der også pladser.

Så jeg synes, min bemærkning var berettiget, mere som et bidrag til den almindelige offentlige debat end som en anklage imod SF, som i dag ganske rigtigt har to forslag, hvoraf det ene faktisk vedrører erhvervsuddannelserne.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Det er ministerens bemærkninger om eller anfægtelse af, at mere uddannelse giver lavere arbejdsløshed, der kalder mig herop.

Jeg vil bare gentage tallene, som står i bemærkningerne, nemlig at hos folk med en højere uddannelse er arbejdsløshedsprocenten 6,8, og den er 6,4 for folk med mellemuddannelse. Der er altså et lille dyk. Den er 10,2 pct. for faglærte og 14,9 for ufaglærte, det vil sige, at som hovedregel gælder, at jo større uddannelse, jo lavere arbejdsløshed. Jeg vil gerne erkende, at selvfølgelig gælder det ikke fag for fag, og det er også derfor, vi inden for en lang række fag ikke ønsker fri adgang, som ministeren sagde.

Angående udgifterne og divergensen også med Socialdemokratiet vil jeg lige påpege, at de udgifter, vi har anført, selvfølgelig er bruttoudgifter. Vi har ikke foretaget modregning af dagpenge og arbejdsløshedsdagpenge.

Jeg er sikker på, at undervisningsministeren har delvis ret i, at besparelserne ikke fuldt ud kan finansiere de nye uddannelsespladser. Det er at stikke folk blå i øjnene. Det har vi ikke forsøgt. Men det er bruttoudgifter, vi har anført.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Undervisningsministeren henviste til formå-

let med adgangsbegrænsningens indførelse i 1976. Det er rigtigt, at det var Socialdemokratiet, og at det var under fru Ritt Bjerregaards ledelse som undervisningsminister, adgangsbegrænsningen blev indført. Formålet med adgangsbegrænsningen var – rigtigt – at undgå langvarig ledighed blandt højtuddannede. Formålet var at kanalisere de unge derhen, hvor de fremtidige jobmuligheder ville være, og dermed også oprette uddannelsespladser inden for de områder.

Men vi må erkende i dag, at vi står i en situation med et antal afviste, uanset om det er 12.200 eller det er 14.000, hvoraf der er 2.000, der har fået et forhåndstilsagn til ikke at starte i år, men at starte næste år. Jamen uanset hvordan man kringler de forskellige systemer, så er det et samfundsmæssigt problem, at de ikke i dag bliver kanaliseret hen et andet sted, hvor der er fremtidige jobmuligheder. Det kan undervisningsministeren måske ikke anvise, men så må vi etablere det nødvendige antal gedigne grunduddannelser, der gør dem i stand til at klare sig den dag, der viser sig mulighed for at få et job.

Socialdemokratiet anfægter ikke, at etableringen af 11.000 eller 12.000 ekstra uddannelsespladser koster penge. Det, vi siger, er, at vi ikke vil acceptere princippet om, at samtlige udgifter skal finansieres ved, at de studerende skal gå ned i levestandard for at skaffe plads til deres kammerater, der står udenfor, der ikke kan komme ind. At man skærer i Statens Uddannelsesstøtte, vil vi ikke acceptere. Vi vil ikke acceptere, at pladserne finansieres ved, at man over for kommunerne bare skærer 500 mio. kr. i deres bloktilskud, og så må de selv gå ud og placere de standardforringelser på folkeskoleområdet.

Vi er klar over, at der i forhold til de demografiske forskydninger i årene fremover kan og skal spares penge på folkeskoleområdet og på gymnasieområdet, så vi kan få givet de 800.000 voksne, der ikke har fået nogen egentlig erhvervsfaglig eller egentlig kompetencegivende uddannelse, et ordenligt efteruddannelsesstilbud og voksenuddannelsesstilbud. Der skal de penge anvendes.

Når vi overfører unge mennesker fra et passivt forsørgelsessystem, så må vi også kunne flytte de penge fra socialministerens cigarkasse og fra arbejdsministerens cigarkasse over til §

[Frank Jensen]

20 i finansloven, nemlig undervisningsministerens.

Vi har forsøgt at støtte undervisningsministeren i den ressorkamp, der jo altid foregår i en regering, om at få andel i de passive forsørgelses- og understøttelseskasser, til at han kan bruge dem til aktive uddannelsespenge. Det vil vi løbende støtte undervisningsministeren i, selv om han måske ikke virker, som om han er særlig begejstret for den støtte til den interne kamp.

Aage Frandsen (SF):

Til ministerens bemærkninger om, hvad det forslag, vi har stillet om praktikpladser, koster, vil jeg da gerne erkende, at det er svært at sige præcist. Det er helt sikkert.

Det samme vil jeg sige til ministerens aftale af 15. september om, at 100 mio. kr. skulle kunne give 5.000 praktikpladser. Det er også en dristig påstand, at man lige præcis for 100 mio. kr. kunne få 5.000 ekstra praktikpladser. Ja, det er meget dristigt sagt, lige så vel som det er dristigt at sige, at en aftale med kommunerne kunne give 1.500 pladser hos kommunerne og 500 hos staten. Jeg tror nok, at når vi kommer hen i december måned, så må vi konstatere, at det var ikke bare dristigt, men det var for dristigt.

Når ministeren mente, at ministeren via 100 mio. kr. kunne klare 5.000 pladser, så synes vi ikke, at vi har været lidt beskedne ved at sige, at vi kan skaffe yderligere 7.000 for 1 mia. kr. Der sætter vi da egentlig en højere pris på, det må man da sige. Hvis ministerens aftale af 15. september er holdbar med hensyn til økonomien, så tror jeg egentlig også, vores tal må være det, og hvis vores tal ikke er holdbare, og det garanterer jeg ikke for, så er jeg bange for, at ministerens aftale er mindre holdbar.

Men under alle omstændigheder er det jo sådan i vores model, at hvis arbejdsgiverne selv antog eleverne, så er der nøjagtig den samme udgift. Nettoudgiften for hele arbejdsmarkedet bliver jo den samme under alle omstændigheder.

Den model, vi arbejder ud fra, er, at man går ind og påvirker markedsmekanismen. Derfor er det svært at sige, om det er en milliard, der skal bruges i omfordeling ekstra, eller det er et større beløb eller et mindre beløb.

Når vi bruger udtrykket »helt eller delvis kan finansiere«, så er det ud fra den betragtning, at

der kan være områder, hvor man er nødt til at støtte mere, ellers kan man ikke få nogen elever ud, og på andre områder mindre.

Men vi medgiver det altså gerne. Jeg kunne forstå på ministerens reaktion på mine bemærkninger, at ministeren også erkender, at selv ministerens tal en gang imellem kan være lidt tvivlsomme.

Så vil jeg også godt kvittere for, at ministeren erkender, at det ikke så meget er SF, der hele tiden taler om de videregående uddannelser og seminarier, men det er den offentlige debat. Jeg medgiver gerne til enhver tid ministeren, og det synes vi også selv er meget uheldigt i den almindelige politiske debat, at når der er nogle problemer omkring de videregående uddannelser, omkring gymnasier og sådan noget, så er man i stand til at sætte pressen på den anden ende, mens det kan knibe meget, når det drejer sig om de korttidsuddannedes problemer, og når det drejer sig om praktikpladselevs problemer. Det er vi helt enige om er et problem, hvor vi altså har et fælles ansvar for i folkeoplysningens tjeneste at sørge for, at debatten ikke kun kommer til at dreje sig om de videregående uddannelser.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

For at der ikke skal opstå tvivl om mine tal og deres troværdighed, vil jeg gerne understrege, at de målsætninger, der blev nedskrevet i aftalen mellem regeringen og Socialdemokratiet af 15. september 1989, netop var målsætninger, og de var udtryk for, at vi skulle gøre alt, hvad vi kunne, for at opnå den tilsigtede effekt.

Man skal lige være opmærksom på, at den målsætning, vi satte for kommunerne, jo ikke var højere, end hvad kommunerne af sig selv opfyldte for ganske få år siden. Så helt urealistisk var det vel ikke.

Jeg er kun gået på talerstolen for at understrege, at dette ikke var en lille tabel, som man kan bruge til at lave regnestykker og deslige. Der var tale om målsætninger og ikke noget, man kan bruge til noget som helst beregningsarbejde på andre felter.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Men af hensyn til at undgå alt for mange skuffede forventninger, frustrationer, så er det

[Aage Frandsen]

alligevel vigtigt, at de måltal, man stiller op, nogenlunde svarer til det beløb, som man vil bruge til at finansiere måltallet. Derfor mener jeg ikke, det er helt urimeligt at sætte ministerens 100 mio. kr. i forhold til 5.000 pladser og så nævne, hvordan vi forestiller os det, og hvor meget det koster at finansiere. Det er klart, det er måltal, men der må være en forventning om, at det tal skulle nås og med det beløb, nemlig 100 mio. kr. Er det ikke korrekt, hr. minister?

(Kort bemærkning).

Klaus Hækkerup (S):

Jeg vil godt sige til hr. Aage Frandsen, at jeg synes også, det er væsentligt ved de tal at få givet nogle signaler både til det private arbejdsmarked og til kommunerne om, at vi helt bestemt har nogle forventninger til dem om nogle tal, som de også skal opfylde. Jeg synes, at i det lys skal man også se de tal, vi aftalte, som er målsætningen, med regeringen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Poulsgaard):

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslutning henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:**Fjerde næstformand (Poulsgaard):**

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes onsdag den 22. november 1989 kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Angående Folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge skal jeg henvise til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 15.23
